

GIYA SA PAG ATIMAN SA BASURA

(Segregation at source)

Paglalin-lain sa gigikanan

• MGA SAKTO NA PASINGDAN NAN MGA BASURA

Gikan sa mga Bayay:

- | | | |
|-----------------------------|---|-----------------------------------|
| Malata | - | Composting |
| Magamit/Mapuslan pa | - | Junkshops/recycle |
| Dili namapuslan o delikado- | | Land Fill (Kuhaon nan Dump truck) |

• MGA ANGAYAN HIMOON SA ATO MGA BASURA SA BALAY

1. Ang Balaod nagingon nga bahin – bahinon an mga basura sa tulo ka klase:

- Malata
 - Mapuslan
 - Di na magamit
 - Dilikado
- Biodegradable/Compostable
 -Recyclable
 -Residual/Non-recyclable
 -Special waste

2. Isuyod an nabahin na basura sa lain – lain na sudlanan o basurahan. Suyatan o markahan an tulo (3) ka basurahan o grupo.



Malata
(Biodegradable)



Di-Malata/
Mapuslan pa
(Recyclable)



Dina magamit o
delikado
(Residual)

3. Mag-composting sa mga malata o madunot

Paagi sa Pag Compost:

- Pino-pinohon ang mga malata o madunot
- Isuyod an tinudtod sa compost pit
- Tabunan nan lupa para di mabaho
- Bubuan nan gamay na tubig



- Pahungawan an gi-compost pinaagi sa pagukay o pagbutang sa tubo o kawayan sa tunga sa compost bin.

4. Mag Recycle / Gamiton pag-otro / ibaligya an mapuslan pa

- An mga basura na mapuslan pa pareho sa maya na papel o newspaper, karton, botelya, lata, plastic, puthaw, aluminum ug uban pa ibaligya sa mga junkshop o sa mga sagsuroy na mamalitay.

- An iban mahimo na mga proyekto na panginabuhian pareho sa:



Bags



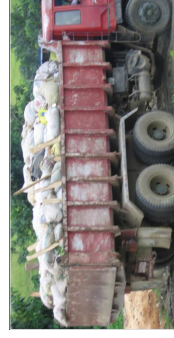
Tsinelas



Dekorasyon sa Bayay

5. Ipahakot sa Basurero an mga waya nay gamit ug delikado

- Igawas an mga waya nay gamit sa panahon sa tingpangulekta sa trak nan mga basura.



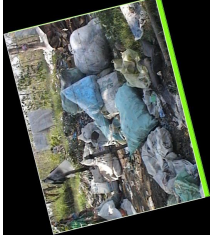
KLASE SA MGA BASURA

AN MGA MALATA (Biodegradable)

Basura sa Kusina (Kitchen Waste):

- Panit ug liso sa mga prutas, gulay ug mga lagotmon
- Bagaw sa itlog ug mga bahan sa kinhason

- Pan-os na mga pagkaon
- Mga bukog sa isda, karne, iban pa
- Hasang, tina-e sa isda
- Basura sa Bungsuayan (Garden Waste)
- Nagkalain – laing tanom
- Dahon, sagbot, buyak
- Mga sanga-sanga sa kahoy



Basura sa Kahayupan (Animal Waste)

- Tae sa baboy, ido, manok, iban pa
- Mga balahibo sa ido, manok ug uban pa.
- Mga patay na hayop (carcasses)

ANG MGA MAPUSLAN PA (Recyclable)



- Mga metal na lutano
- Lata na aluminum (tin)
 - Puthaw
 - Alambre, bronze, copper, aluminum
 - Mga pambayay na gamit dekokyente (appliances)
 - Sin

Botelya

- Mga buak na botelya o bisan uno na bildo Plastik (Hotok o gahi)
- Plastik na botelya o sudlanan
- Selopen, Papel / Karton
- Mga newspapers, tanan klase nan papel
- Karton (baga o nipis)






AN MGA WAYA NAY GAMIT O DELIKADO (Residual)

- Mga putos sa makaon sama sa kendi iban pa na junkfoods



- Mga putos sa kape, shampoo, gatas, iban pa
- Pambabaje na gamit (sanitary napkins)
- Styrofoams
- Disposable na diapers sa bata
- Ceramics (mga paso)
- Mga gamay na selopen na dili na magamit
- Bombilla (Light bulbs) fluorescent bulbs
- Thermometer na buak
- Batería sa radio/flashlight/etc.
- Mga blades/injections

MGA DILI ANGAY HIMOON

1. Dili sagol-sagolon an mga basura
2. Dili ipagawas o ipadaya sa mga basurero an mga basura na waya mabababalin sa tuyo ka grupo o saktong sudlanan. (no segregation, no collection of waste)
 
3. Dili ilabay an mga basura bisan hain na lugar, sa bakante na lote, sa kilid na karsada, sa suba, sa kanal, sa sapa (Do not throw garbage anywhere on vacant lots, rivers, streets canals, etc)
 
4. Dili sunogon an mga basura labi na an mga celopen, plastic, lata ug uban pa, bisan gain an mga uhot kay makadaut ini sa panglawas sa tawo ug sa kinaiyahan ug alibot. (Do not burn the garbage)
 

MULTA: Section 49, R.A. 9003

- Paragraph 2 & 3
 - PhP300.00 to PhP1,000.00
- Preso
 - 1day to 15 days or depende sa korte
- Paragraph 4,5,6 & 7
 - PhP1,000.00 to PhP3,000.00
- Preso
 - Dili sobra sa 15 days
- Paragraph 8,9,10 & 11
 - PhP500.00
- Preso
 - 1 yr. to 3 yrs. or depende sa korte

PARTNERS:

Agusan del Norte
HON. ERLPE JOHN M. AMANTE
 Governor
 Chairperson, LMDA

Surigao del Norte
HON. ROBERT ACE S. BARBERS
 Governor

Project Management Office
ENGR. KAISER B. RECABO, JR.
 Program Director, LMDA

***SURIGAO DEL NORTE *AGUSAN DEL NORTE
 *TUBAY *SANTIAGO *JABONGA *KITCHARAO
 *ALEGRIA *MAINIT *TUBOD *SISON**

*BFAR *DENR *DA *DOT
 *NEDA *PIA *ACADEME *MAFC
 *NGOs/POs *BUSINESS

**Luwason nato an Danaw pinaagi sa
 pagsagop sa “Walay Basura nga ilabay”
 (ZERO-WASTE MGT.)**

**An mahinlo nga lugar maoy makahatag ug
 maayong kaugmaon**

Kini nga mensahe gisuportahan sa pundo sa:



Australian Government

Philippine-Australia
 Community Assistance
 Program

AusAID



Lake Mainit Development Alliance
 Project Management Office
 3/F New Public Market building
 Kitcharao, Agusan del Norte

PROGRAMA SA BASURA Para sa LAKE MAINIT



Ang **Lake Mainit** maoy nagpabiliin nga limpyo sa mga dagkong danaw sa Pilipinas. Ato siyang panalipdan ug ampingan

**Ang Basura dili paabton sa Danaw
 “BASURA KO, KAAKUHAN KO”**



Ang Ecological Solidwaste Management Act of 2000 (RA 9003) nan Pilipinas nagamando sa mga LGU sa pagplano ug pagimplementar sa programa sa basura.

Email: lakemait_lmda@yahoo.com.ph
 Weblog: <http://lmda.wordpress.com> or www.lakemait.com